

УДК 347:366.6

Кукшинова О. О., к.ю.н., доцент кафедри кримінального та адміністративного права Одеського національного морського університету

Право споживачів на інформацію про товари

У статті розглядаються деякі питання, пов'язані з реалізацією права споживача на інформацію про товари як складової права споживача на якість товару, а також шляхи вдосконалення по даним питанням.

Ключеві слова: інформація про товар, право споживачів на інформацію про товар, необхідна інформація про товар.

В статье рассматриваются некоторые вопросы, связанные с реализацией права потребителя на информацию о товарах как составляющей права потребителя на качество товара, а также пути усовершенствования по данным вопросам.

Ключевые слова: информация о товаре, право потребителей на информацию о товаре, необходимая информация о товаре.

This article discusses some of the issues associated with the implementation of the consumer's right to information about the products as part of the right of the consumer on the quality of the goods, as well as ways to improve on these issues.

Keywords: information about the product, the consumer's right to information about the product, the necessary information about the product.

Актуальність дослідження. У ст. 34 Конституції України від 28 червня 1996 року закріплено право на інформацію, під яким розуміється свобода думки і слова, вільне вираження своїх поглядів, право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію. У житті людини важливими є деякі види інформації, що впливають на життя, здоров'я, навколишнє середовище, якість продуктів харчування, одним із видів якої є інформація про товари.

Мета статті полягає у дослідженні правового механізму забезпечення права споживачів на інформацію про товари.

Аналіз дослідження проблеми. Питання права споживачів на інформацію є темою досліджень та публікацій багатьох науковців та юристів-практиків: І.В. Арістової, В.М. Брижко, Р.А. Калужного, А.Г. Кравченко, О.В. Кохановської, Г. Колісникової, В.О. Косаренко, О.М. Коршакової, А.І. Марущака, О.П. Рябченко, Ю.Ю. Рябченко та інших.

Виклад основного матеріалу. До одного з основних прав споживачів, проголошених Генеральною Асамблеєю ООН, належить право на безпеку товарів (робіт, послуг), що купуються (надаються). Суть даного права полягає в тому, що споживач має право на те, щоб товари (роботи, послуги) в звичайних умовах їх використання, зберігання і транспортування були безпечними для його життя, здоров'я, навколишнього природного середовища, а також не завдавали шкоди його майну. Це право гарантується державою, яка у ст. 42 Конституції України [1] закріпила обов'язок держави захищати права громадян як споживачів.

Крім того, ст. 50 Конституції України передбачає, що кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення. Така інформація ніким не може бути засекречена. Однак, на нашу думку, це положення Конституції України потребує вдосконалення.

По-перше, незрозуміло, чому гарантується право вільного доступу до інформації

про якість лише харчових продуктів і предметів побуту. Вважаємо, що Основним Законом кожному має гарантуватися право вільного доступу до інформації про якість будь-якої продукції (товарів, послуг та робіт). До речі, саме так ставиться питання у Хартії захисту споживачів, прийнятій на 25 сесії Консультативної Асамблеї Європейського Союзу у 1973 р. [2] та Керівних принципах захисту інтересів споживачів, прийнятих Генеральною Асамблеєю ООН 9 квітня 1985 року (резолюція 248) [3].

По-друге, Конституція має гарантувати право вільного доступу до інформації не лише про якість, а про продукцію взагалі, що, безумовно, включає і інформацію про її якість. Адже крім інформації про якість споживач, на наш погляд, повинен мати право отримати інформацію про властивості продукції (товарів, послуг та робіт) взагалі. Такий підхід, як вважаємо, узгоджується з положенням ст. 5 Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про інформацію» від 13 січня 2011 р. [4] згідно з якими кожен має право на інформацію, що передбачає можливість вільного одержання, використання, поширення, зберігання та захисту інформації, необхідної для реалізації своїх прав, свобод і законних інтересів.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про інформацію» інформацією є будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді.

Статтею 4 Закону України «Про захист прав споживачів» в редакції від 1 грудня 2005 р. [5] закріплено право на необхідну, доступну, достовірну та своєчасну інформацію про продукцію, її кількість, якість, асортимент, а також про її виробника (виконавця, продавця).

Виходячи із вищевказаного можливо зазначити, що по-перше споживачеві повинна бути надана вся необхідна інформація про товар і його якість. Закон України «Про захист прав споживачів» виходить з того, що у споживача немає достовірних знань про товар, який він хоче придбати. Тому в зв'язку з тим, що продавець (виконавець) є професіоналом та має повну інформацію і знання про товар, він повинен надати споживачеві інформацію в такому обсязі, щоб у споживача склалося чітке уявлення про властивості товару, його якість і безпеку, правила користування і збереження та він міг на основі цих відомостей зробити вибір потрібного і підходящого для себе товару. Вся інформація про товари повинна доводитися до відома споживачів виробником (продавцем) у технічній документації, на етикетках, а також маркуванням або іншим способом, прийнятим для окремих видів товарів або в окремих сферах обслуговування.

По-друге, інформація повинна доводитися в наочній і доступній формі. Доступна для споживача форма доведення інформації про якість товару (послуги) означає, що інформація повинна бути надана у формі (письмовій або усній), яка дозволяє споживачеві зрозуміти її зміст.

По-третє, інформація про товар і його якість повинна бути достовірною, тобто відповідати дійсності.

Необхідно зазначити, що у багатьох випадках виробники приховують від споживачів деякі важливі дані чи використовують найдрібніший шрифт, який неможливо прочитати без збільшувального скла. Брак у наданій інформації тих чи інших даних, необхідних для компетентного вибору продукції чи подальшого встановлення місцезнаходження виробника (продавця), або використання прозорого, дрібного шрифту, а також такого, який важко читається, здавалося б, має насторожувати споживачів і змусити їх придбати товар, де в доступній формі вказані всі визначені законом відомості. Однак споживачі зазвичай не звертають уваги на ці хитрощі, а виробник (продавець) має за мету приховати той чи інший недолік товару і звернути увагу на його переваги. В

такому випадку порушується право споживача на отримання інформації встановлене Законом України «Про захист споживачів».

Насамперед необхідно з'ясувати, що ж розуміється під поняттям «право споживачів на інформацію». Відповідно до ст. 15 Закону України «Про захист прав споживачів» споживач має право на одержання необхідної, доступної, достовірної та своєчасної інформації про продукцію, що забезпечує можливість її свідомого і компетентного вибору. Інформація повинна бути надана споживачеві до придбання ним товару чи замовлення роботи (послуги). Інформація про продукцію не вважається рекламою.

Проаналізувавши це визначення, можна дійти висновку, що з усіх елементів права на інформацію законодавець обмежився тільки її одержанням. Взагалі згідно з раніше розробленим широким поняттям прав людини на інформацію «права людини у сфері обігу інформації - це заснована на природних правах, закріплених у чинному законодавстві, свобода вчиняти певні дії з інформацією, а саме одержувати, створювати, зберігати, поширювати, використовувати, розповсюджувати інформацію, крім тих дій, які особа зобов'язана не вчиняти» [6, с. 44].

Згідно з п. 1 ст. 15 Закону України «Про захист прав споживачів» [5] інформація про товари (роботи, послуги) в обов'язковому порядку повинна містити: назву товару найменування або відтворення знака для товарів і послуг, за якими вони реалізуються; найменування нормативних документів, вимогам яких повинна відповідати вітчизняна продукція; дані про основні властивості продукції, а щодо продуктів харчування - про склад (включаючи перелік використаної у процесі їх виготовлення сировини, в тому числі харчових добавок), номінальну кількість (масу, об'єм тощо), харчову та енергетичну цінність, умови використання та застереження щодо вживання їх окремими категоріями споживачів, а також іншу інформацію, що поширюється на конкретний продукт; відомості про вміст шкідливих для здоров'я речовин, які встановлені нормативно-правовими актами, та застереження щодо застосування окремої продукції, якщо такі застереження встановлені нормативно-правовими актами; позначку про наявність у її складі генетично модифікованих компонентів; дані про ціну (тариф), умови та правила придбання продукції; виробник (продавець) у разі виявлення недостовірної інформації про продукцію (якщо вона не шкодить життю, здоров'ю або майну споживача) протягом тижня вилучає цю продукцію з продажу та приводить інформацію про неї до відповідності; дату виготовлення; відомості про умови зберігання; гарантійні зобов'язання виробника (виконавця); правила та умови ефективного і безпечного використання продукції; строк придатності (строк служби) товару (наслідків роботи), відомості про необхідні дії споживача після їх закінчення, а також про можливі наслідки в разі невиконання цих дій; найменування та місцезнаходження виробника (виконавця, продавця) і підприємства, яке здійснює його функції щодо прийняття претензій від споживача, а також проводить ремонт і технічне обслуговування; вказівку на використання фонограм при наданні розважальних послуг виконавцями музичних творів. Стосовно продукції, яка підлягає обов'язковій сертифікації, споживачеві повинна надаватись інформація про її сертифікацію. Окрім того, якщо товар, що придбавається споживачем, був у вживанні або в ньому усунувся недолік (недліки), споживачеві також повинна бути надана про це інформація.

Слід зазначити, що чинне законодавство не розкриває поняття «необхідна інформація». У словнику С. Ожегова поняття «необхідна» тлумачиться як «така, без якої не можна обійтись, потрібна, обов'язкова». На думку Г. Колісникової, під необхідною інформацією слід розуміти таку, яка відповідно до закону є обов'язковою [7, с. 248]. Таким чином, під необхідною інформацією слід розуміти інформацію, що

відповідно до закону є обов'язковою. Враховуючи, що Закон України «Про захист прав споживачів» встановив обов'язковий перелік даних, які має містити інформація про товар, то з таким визначенням є всі підстави погодитись.

Чинне законодавство також не дає визначення поняття «достовірна інформація». Звернувшись до словника С. Ожегова, можна зазначити, що під ним розуміється така інформація, що є «правильною, не викликає сумнівів» [8, с. 205]. Варто погодитися з Т. Левшиною, котра пропонує під достовірною інформацією розуміти інформацію, в якій відомості відповідають дійсності [9, с. 29]. Доступна для споживача форма доведення інформації означає, що інформація повинна бути надана у формі (письмовій або усній), яка дозволяє споживачеві зрозуміти її зміст [10, с. 290].

Слід зазначити, що за окремими видами товарів (робіт, послуг) перелік і способи доведення інформації до споживача встановлюються актами Верховної Ради України, постановами Кабінету Міністрів України та іншими нормативно-правовими актами. Наприклад, Правилами роздрібно́ї торгівлі продовольчими товарами в редакції від 18 лютого 2008 р. [11], Правилами роздрібно́ї торгівлі непродовольчими товарами від 19 квітня 2007 р. [12], Правилами побутового обслуговування населення в редакції від 26 грудня 2011 р. [13] встановлено вимоги щодо інформації по окремим видам робіт і послуг.

Як слушно зазначає Г. Колісникова [7, с. 249], своєчасність надання інформації припускає її повну наявність вже на час укладення договору. Крім того, на доведення до споживача інформації під час укладення договору купівлі-продажу або договору про виконання робіт (надання послуг) вказується у п. 2 ст. 8 Закону України «Про захист прав споживачів».

Висновки. Проведене дослідження дозволило зробити висновок, що обов'язок продавця (виконавця) надати інформацію про товари є не тільки гарантією права споживача на інформацію, але і дає йому можливість реалізувати своє право на належну якість товару. На основі отриманої інформації споживач може вибрати саме той товар і такої якості, яка йому дійсно потрібна, однак, не дивлячись на закріплення в чинному законодавстві права споживача на інформацію о товарах, необхідна також розробка діючого механізму захисту даного права, що буде слугувати засобом забезпечення його реалізації.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. // ВВР України. – 1996. - №30. – Ст. 141.
2. Хартія захисту споживачів, прийнята на 25 сесії Консультативної Асамблеї Європейського Союзу у 1973 році: (резолюція № 543) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zonazakona.ru44КБ>.
3. Керівні принципи захисту інтересів споживачів, прийняті Генеральною Асамблеєю ООН 9 квітня 1985 року: (резолюція 248) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.consumerinfo.org.ua/must_know/articles_rights/detail.php?ID=4156.
4. Про внесення змін до Закону України «Про інформацію»: Закон України від 13 січня 2011 р. // ВВР України. – 2011. - №32. – Ст. 313.
5. Про захист прав споживачів: Закон України в редакції від 1 грудня 2005 р. // ВВР України. – 2006. - №7. – Ст. 84.
6. Костенко О. Права людини у сфері обігу інформації: поняття і кримінально-правова охорона // Актуальні питання державотворення в Україні очима молодих учених : 30 міжнар. наук.-практ. конф. : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів та молодих учених Київського національного університету імені Тараса Шевченка (23-24 квітня 2009 р.). — К., 2009. - Ч. 4. - С. 44-45.
7. Колісникова Г. Право споживача на інформацію // Право України. - 2010. - № 11. - С. 248-252.
8. Ожегов С.И. Словарь русского языка. – М., 1984. – 816 с.

9. Левшина Т.Л. Основы законодательства о защите прав потребителей / Т.Л. Левшина. — М.: Юр. лит., 1994. — 158 с.

10. Салухіна Н.Г. Захист прав споживачів: Навч. посіб. Н.Г. Салухіна, О.М. Язвінська, О.І. Башкатова. — К.: МАУП, 2007. — 382 с.

11. Правила роздрібної торгівлі продовольчими товарами: Наказ Міністерства економіки України в ред. від 18 лютого 2008 р. // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0628-03>.

12. Правила роздрібної торгівлі непродовольчими товарами: Наказ Міністерства економіки України від 19 квітня 2007 р. // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1257-07>.

13. Правила побутового обслуговування населення: Постанова Кабінету Міністрів України від 16 травня 1994 р. (в редакції від 26 грудня 2011 р.) // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/313-94-п>.

УДК 343.1

Толочко Яна, доцент кафедри управління безпекою та правоохоронною діяльністю Міжрегіональної академії управління персоналом, к.ю.н.

Міжнародно-правові стандарти незалежності прокурорів та їх реалізація в Україні

В даній статті проведено аналіз юридичної літератури та положень нормативно-правових актів даної проблематики. Також підготовлені відповідні висновки та пропозиції щодо міжнародно-правових стандартів незалежності прокурорів та їх реалізація в Україні.

Ключові слова: прокурор, прокуратура, міжнародно-правові стандарти.

В данной статье проведен анализ юридической литературы и положений нормативно-правовых актов данной проблематике. Также подготовлены соответствующие выводы и предложения по международно-правовым стандартам независимости прокуроров и их реализация в Украине.

Ключевые слова: прокурор, прокуратура, международно-правовые стандарты.

This article analyzes the legal literature and provisions of legal acts of the problem. Also prepared the appropriate conclusions and proposals for international legal standards of independence of prosecutors and their implementation in Ukraine.

Keywords: Attorney, prosecution, international legal standards.

Постановка проблеми. Обраний Україною курс на євроінтеграцію значною мірою позначився на процесах реформування багатьох державних інституцій, у тому числі й органів прокуратури. Належне виконання прокурорами своїх повноважень можливе лише за умови ефективної реалізації системи гарантій їх незалежності. Дієвим механізмом забезпечення незалежності прокурорів є реалізація у сучасній вітчизняній правовій системі міжнародних приписів, які практично апробовані в різних країнах світу. Тим самим, прийняття міжнародного досвіду сприяє підвищенню ефективності роботи прокурорів.

Аналіз досліджень. У вітчизняній літературі проблематику незалежності прокурорів досліджували Ю.М. Грошевий, Л.М. Давиденко, В.В. Долежан, Ю.М. Дьомін, П.М. Каркач, М.В. Косюта, О.М. Литвак, І.Є. Марочкін, В.І. Малюга, В.Т. Маляренко,